

“İSTANBUL PLANLAMA AJANSI POLİTİKA NOTU”NDAN KESİTLER İKİ TEKER ÜSTÜNDE KENT İŞÇİLERİ: MOTOSİKLETLİ KURYELER GÜNCEL EMEK HAREKETLİLİĞİ VE SORUMLULUĞUN BÖLÜŞÜMÜ ÜZERİNE

KİM

Motosikletli Kuryeler

“Çin’de ve tüm dünyada, özellikle de yemek sipariş sektöründe çalışan kuryelerin grevleri ve örgütlenmeleri son birkaç yılın emek hareketliliği içerisinde öne çıktı. Bu sektörde 2017-2020 yılları arasında 36 ülkede toplam 527 işçi eylemi yaşandı. Türkiye’de ise motosikletli kuryelerin sorun ve ihtiyaçları daha çok pandemiyle birlikte görünür oldu. Tüm Anadolu Motosikletli Kuryeler Federasyonu’na göre Türkiye’de yaklaşık 900.000 motosikletli kurye bulunuyor; bunlardan yalnızca 1/9’u kayıtlı çalışıyor ve bir yılda 200’e yakın motosikletli kurye hız baskısı sebebiyle hayatını kaybediyor.”

NE

Emek piyasasında ağırlığı artan motosikletli kurye iş kolunda örgütlü hak arama mücadelesi.

NEREDE

Hizmet sektöründe günlük mal dolaşımına yoğun ihtiyaç duyulan metropoller.

NEDEN

Mobil ve platform teknolojileriyle yaygınlaşan gig ekonomisi ve peşinden gelen COVID-19 pandemisinde, güvencesiz kentsel hizmetler içinde sosyal mesafelenme nedeniyle artan mal dolaşım şekilleri içinde motosikletli kuryelerin öne çıkması, çalışma koşullarının ağırlaşması ve kalıcılığı.

“Motosikletli kuryelerin yalnızca 1/5’i daha önce başka bir işte çalışmamış; yüzde 80’i pandemiye işini kaybedip kuryeliğe başlayanlardan oluşuyor. Pandemi ve online alışverişle genişleyen bu alanda tutunanların yarıya yakını (yüzde 43) 25-34 yaş aralığında ve bu kişiler büyük oranda (yüzde 70) eve en çok gelir getiren hane üyesi.”

NE ZAMAN

Özellikle kentlerde yoğunlaşan güvencesiz sektörlerde çalışanların, COVID-19 pandemisiyle eş zamanlı derinleşen ekonomik kriz koşulları.

Fotoğraflar: M. Cevahir Akbaş

“Motosikletli kuryeler iki yıldan fazladır pandeminin yükünü taşıırken tüm dünyada motosikletli kurye piyasasının hacmi 2020’de 455 milyar doları aştı ve 2025’te bu hacmin 736 milyar dolara ulaşması bekleniyor.”

NASIL

İş yeri temelli sendika vb. örgütlüğün ve kayıt dışı koşulların güvencesizleştirdiği koşullarla ekonomik krizin derinleştiği bir dönemde emek piyasası genelinde ve motosikletli kurye sektörü özelinde sömürünün derinleşmesine dönük şikâyetlerin, örgütlenme deneyimlerinin ve hak arama mücadelelerinin yaygınlaşması.

“COVID-19 krizi iş gücü piyasalarını ters yüz ettiğinde daha önce garson, aşçı, komi, fabrika işçisi, konfeksiyon işçisi, tekniker, kasiyer, büro çalışanı, satış elemanı veya güvenlik görevlisi olan sayısız genç işini kaybetti ve pandeminin genişlettiği bir geçim alanı olan motosikletli kuryeliğe tutundu.”

“Çin’de son dönemde gerçekleşen kurye grevleri ve örgütlenmeleri ile bugün Türkiye’de yaşanan emek hareketliliği benzer dinamiklerden besleniyor, motosikletli kuryelerin güvencesizliğiyle birlikte pazarlık gücü de artıyor. Dr. Alpkan Birelma henüz pandemi taşımacılık sektörünü genişletip dönüştürmeden önce, Aras Kargo ve Tüm Taşıma İşçileri Sendikası (TÜMTİS) örneği üzerinden 2018 yılında yaptığı kapsamlı araştırma ile taşımacılık sektörünün emek piyasasındaki ‘yapısal’ gücünü ortaya koymuştu.”